

en de gotiek. De superintelligente Ter Braak lag van meet af aan verstrikt in zijn eigen intelligentie. Voor affectie was bij hem geen plaats.

Een jaar later vergeleek Van Heugten Ter Braak met Henriëtte Roland Holst. Haar boek over Guido Gezelle doet weldadig aan waar zij verwijst naar diens volkse stijl en gemeenschapsbesef.¹⁰ In 1932 ontmaskerde Van Heugten zijn tegenstander in een geestig artikel getiteld 'Ter Braaks *Démasqué der schoonheid*.' Hij betitelde dit autobiografisch essay als 'een prachtige zeepbel', uiterst fascinerend maar prozaïsch als een kamer van koophandel van vrouwen wier enige muze Rebellie heet en die schoon schip maakt met alle religie, moraal of sociale hervorming. In navolging van de grote negentiende-eeuwse romancier Stendhal en diens leerling Nietzsche wil Ter Braak blijven delen in de eeuwige onrust van de geest, slechts het nieuwe in wording is voor hem van betekenis. 'De dienst dezer rusteloze geesten aan de mensheid is dat zij dwingen tot aldoor herzien en herijken der oude waarheden': een belangrijke, toch nog positieve opmerking van Van Heugten.¹¹

In hetzelfde jaar constateerde Van Heugten dat het vitalisme al aan het verdwijnen was. Marsman, Ter Braak, De Perron, Greshoff: ze blijken na drie jaren samenwerking op het vroeg verouderde *Forum* hun oorspronkelijke vitaliteit al verloren te hebben.¹² Zou dat komen door hun nieuwe moraal, vroeg Van Heugten zich een nummer later af. Die zogenaamd nieuwe moraal, is dat een volstrekte eerlijkheid, vertaald als ongebondenheid, de roes des levens, gevoelsintensiteit, instinctieve levensdrang, diesseitig welzijn?? ...¹³

Weer een jaar later, in 1933, schreef Van Heugten *La Condition humaine* van André Malraux helemaal af omdat daarin de luciditeit was losgeslagen.¹⁴ Niet echter nadat hij het genie van Malraux ten volle had erkend: Malraux heeft een modelroman beschreven – en dat bewijst Van Heugten – maar hij is geen dichter doch slechts een heel grote schrijver over mensen zonder hart en zonder ziel. Hij heeft een boek geschreven zonder eerbied voor ook het natuurlijk heilige. *La Condition humaine* is ontstaan uit een ontworteld intellectualisme. Er is moed voor nodig om een roman die tot de topliteratuur van Europa wordt gerekend, met kracht van argumenten en met erkenning van het schrijverstalent, naar een wereld te verwijzen waarin 'de mensheid eeuwig aan zichzelf zit vastgeplakt'. Men leest achter het hele artikel ook Van Heugtens afkeer van de *Forum*-mentaliteit.

In het augustusnummer van 1935 wijdde hij zes lange bladzijden aan Ter Braaks essaybundel *Het tweede gezicht*.¹⁵ Hij blijft een groot schrijver, aldus Van Heugten, een uiterst kritische observator, een hyperindividualist die van de hem omringende wereld

¹⁰ J. Van Heugten, 'Standpunten', *Boekenschouw* 25 (1931) pp. 337-341.

¹¹ J. Van Heugten, 'Het démasqué der schoonheid', *Boekenschouw* 26 (1932) pp. 385-389.

¹² J. Van Heugten, 'De dood van het vitalisme', *Boekenschouw* 26 (1932) pp. 433-437.

¹³ J. Van Heugten, 'De nieuwe moraal', *Boekenschouw* 26 (1932) pp. 481-485.

¹⁴ J. Van Heugten, 'De triomf der 'luciditeit'', *Boekenschouw* 27 (1933) pp. 193-198.

¹⁵ J. Van Heugten, 'Menno Ter Braak', *Boekenschouw* 29 (1935) pp. 145-150.